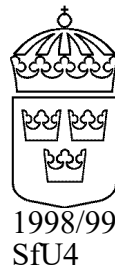

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1998/99:SfU4

Verkställighet och återvändande - en del av asylprocessen

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 1997/98:173 Verkställighet och återvändande – en del av asylprocessen och två motioner som väckts med anledning av propositionen samt ett motionsyrkande från den allmänna motionstiden 1998.

I propositionen föreslås att huvudansvaret för verkställighet av beslut om avvisning och utvisning skall föras över från polismyndigheten till Statens invandrarverk. Ett beslut av en polismyndighet om avvisning samt dom eller beslut om utvisning på grund av brott skall dock även fortsättningsvis verkställas av polismyndighet. För att tillgodose behovet av polisiär kompetens föreslås att Invandrarverket ges möjlighet att lämna över ärenden till polisen för genomförande av verkställighet. Ärenden får överlämnas när polisens medverkan är nödvändig på grund av att utlänningen håller sig undan och inte kan anträffas utan hjälp av polis eller när det på goda grunder kan antas att utlänningen inte kommer att lämna landet självmant och att tillgång till tvångsmedel behövs. Regeringens förslag föranleder ändringar i utlänningslagen (1989:529). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Regeringen framhåller i propositionen att målet är att beslut om avvisning eller utvisning skall ske under värdiga former. Invandrarverket bör därvid ges möjlighet att tillsammans med de humanitära frivilligorganisationerna och internationella organisationer utveckla formerna för ett samarbete om återvändande. I propositionen betonas att särskilt bör möjligheten till ett samarbete med Internationella migrationsorganisationen (IOM) kunna undersökas. Eventuella samarbetsavtal bör ges en flexibel form så att de kan tillgodose skilda förutsättningar och behov som de återvändande kan ha. Integrerade åtgärdsprogram som innehåller insatser under utlänningens vistelse i Sverige, under utresan och i vissa fall även under en tid efter ankomsten till hemlandet bör eftersträvas. Därvid bör Invandrarverket fungera som ett samarbetsorgan för detta stöd.

I de fall den avvisade eller utvisade medverkar till verkställigheten och självmant väljer att lämna landet bör Invandrarverket arrangera resan. I ärenden som överlämnats till polismyndighet bör utresorna även fortsättningsvis organiseras av Kriminalvårdens transporttjänst.

Utskottet tillstyrker lagförslaget och avstyrker samtliga motioner.

Till betänkandet har fogats åtta reservationer och två särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen (Utrikesdepartementet) har i proposition 1997/98:173 Verkställighet och återvändande – en del av asylprocessen föreslagit riksdagen att anta regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529).

Lagförslaget återfinns som bilaga till betänkandet.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1997/98:Sf41 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1997/98:173 Verkställighet och återvändande - en del av asylprocessen,
2. att riksdagen – vid avslag på yrkande 1 – som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en djupgående förändring av flykting- och immigrationspolitiken,
3. att riksdagen – vid avslag på yrkande 1 – som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om av Statens invandrarverk organiserade förberedelser för återvändande avseende asylsökande som inte fått lagakraftvunnet avlägsnandebeslut,
4. att riksdagen – vid avslag på yrkande 1 – som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärderingen av utlänningslagens portalbestämmelse om hänsyn till barnens bästa,
5. att riksdagen – vid avslag på yrkande 1 – begär att regeringen i enlighet med vad som anförts i motionen tillsätter en utredning med uppgift att kartlägga hur det praktiska genomförandet av verkställigheter av avlägsnandebeslut går till.

1997/98:Sf42 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att medborgarvittnen deltar vid tvångsåtervändande,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att NGO:er vid den avvisades återvändande till hemlandet följer upp den återvändandes situation och hjälper till vid återanpassningen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kriminalvårdens transporttjänst,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Invandrarverkets befogenheter vid gränskontrollen,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om direktavvisningar,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att - om inte domstolen i ett ärende utvisar – ej heller SIV eller UN gör det,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om verkställighet före lagakraftvunnet beslut,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om diskretion vid kontakten med ambassader och konsulat eller polismyndighet i hemlandet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utlänningar, så svaga av ålder eller sjukdom att de behöver eskort, inte skall kunna avvisas,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sända t.ex. kosovoalbaner till Danmark,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utlänningen skall bli trodd och om omvänd bevisföring,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den reglerade invandringen i svensk migrationspolitik,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Dublinkonventionen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjesplittring,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnkonventionen,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tvångsmedel,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frivilligorganisationer.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1998

1998/99:Sf620 av Kerstin-Maria Stalín m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av direktavvisning skall ske.

Utskottet

Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut

Nuvarande ordning

Beslut om avvisning och utvisning

I 4 kap. utlänningslagen (1989:529) finns bestämmelser om avvisning och utvisning.

En utlänning får avvisas direkt vid svensk gränskontroll på formella grunder. Sådana kan vara att han saknar pass eller nödvändigt visum. Han kan också avvisas vid gränsen på materiella grunder. Exempel på sådana grunder är att det kan antas att han kommer att sakna medel för sin vistelse i Sverige eller det kan antas att han kommer att begå brott här i riket. Ansvaret för gränskontrollen åligger i första hand polisen och bestämmelser om kontroll i samband med inresan finns i 5 kap. utlänningslagen.

Frågan om avvisning prövas av Statens invandrarverk om utlänningen söker asyl samt i vissa andra angivna fall. I övriga fall skall frågan om avvisning prövas av en polismyndighet. Ett avvisningsärende kan överlämnas från polismyndigheten till Invandrarverket, om polismyndigheten finner att det är tveksamt om avvisning bör ske.

En utlänning får utvisas från Sverige, om han uppehåller sig i landet efter det att hans uppehållstillstånd har upphört att gälla. Ett sådant beslut meddelas av Invandrarverket. En utlänning får dessutom utvisas om han döms för ett brott som kan leda till fängelse eller om en domstol undanröjer en tidigare meddelad villkorlig dom eller dom på skyddstillsyn. Utvisning på grund av brott beslutas av den domstol som handlägger brottmålet.

I utlänningslagen finns bestämmelser om såväl överklagande som överlämnande av beslut. Om polismyndighets eller Invandrarverkets beslut om avvisning eller utvisning inte överklagats vinner det laga kraft tre veckor efter det att utlänningen delgavs beslutet. Domstols beslut överklagas enligt vad som gäller allmän domstols dom eller beslut i brottmål.

Bestämmelser om utvisning finns också i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Sådana beslut fattas av regeringen.

Verkställighet

Den som har fått ett beslut om avvisning eller utvisning är skyldig att lämna Sverige. Utgångspunkten är att verkställigheten i första hand skall ske genom att utlänningen frivilligt lämnar landet. I 8 kap. 12 § utlänningslagen anges inom vilken tid detta skall ske.

Vissa beslut skall verkställas snarast möjligt. Det gäller lagakraftvunnen dom eller beslut av domstol om utvisning på grund av brott, avvisningsbeslut som har fattats av polismyndighet samt beslut av Invandrarverket om avvisning med förordnande om omedelbar verkställighet. Invandrarverket får förordna om omedelbar verkställighet, om det är uppenbart att det inte finns grund för asyl och att uppehållstillstånd inte heller skall beviljas på någon annan grund.

I övriga fall skall utlänning som fått ett avvisningsbeslut lämna landet inom två veckor från det beslutet vunnit laga kraft medan den som fått ett beslut om utvisning skall lämna landet inom fyra veckor från det beslutet vann laga kraft. Den beslutande myndigheten får när det finns skäl för det ange en kortare eller längre tidsfrist inom vilken frivillig verkställighet skall ha skett.

Beslutet om avvisning eller utvisning skall verkställas tvångsvis, om utlänningen inte frivilligt lämnar landet inom den angivna tidsfristen eller då det redan dessförinnan med säkerhet måste antas att utlänningen inte har för avsikt att lämna landet. Avlägsnandebeslutet skall i dessa fall verkställas så snart som möjligt.

Av 8 kap. 11 § utlänningslagen följer att ansvaret för att verkställa beslut om avvisning eller utvisning vilar på landets polismyndigheter. Regeringen kan dock bestämma att någon annan myndighet skall verkställa de beslut om avvisning eller utvisning som regeringen har fattat, en möjlighet som används endast i särskilda undantagsfall.

När polismyndigheten underrättats om ett beslut om avvísning eller utvisning utreder myndigheten förutsättningarna för att genomföra verkställigheten. I detta arbete ingår också att planera avresan, något som bör ske i nära samverkan med utlänningen. För att säkerställa verkställigheten kan polismyndigheten tillgripa tvångsmedel genom att ta utlänningen i förvar eller ställa honom eller henne under uppsikt.

När verkställighetsutredningen har färdigställts tar den verkställande polismyndigheten kontakt med Kriminalvårdens transporttjänst, som beställer biljetter och ordnar resan. Den verkställande polismyndigheten avgör om utlänningen bör åtföljas av eskort under resan från Sverige och om det skall ske av transporttjänstens personal eller av polis.

I 8 kap. utlänningslagen finns bestämmelser också om verkställighetshinder. Verkställighet får t.ex. aldrig verkställas till ett land om det finns skälig anledning att tro att utlänningen där skulle riskera dödsstraff eller kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Verkställighet får inte heller ske till ett land där han inte är skyddad mot att sändas vidare till ett annat land där han skulle utsättas för en sådan risk.

Propositionen

I propositionen föreslås att huvudansvaret för verkställighet av beslut om avvísning och utvisning förs över till Invandrarverket. Beslut av en polismyndighet om avvísning eller beslut om utvisning på grund av brott enligt 4 kap. 7 § utlänningslagen skall dock även fortsättningsvis verkställas av polismyndighet.

Ansträngningar bör i första hand göras för att få dem som inte har rätt att vistas här i landet att lämna landet självmant inom de tidsfrister som föreskrivs i utlänningslagen. Ett av syftena med att överföra verkställighetsansvaret till Invandrarverket är också enligt regeringen att minska behovet av olika tvångsmedel vid verkställighet av avvísnings- och utvisningsbeslut. I de fall en efterrättelse av besluten inte sker eller det finns anledning anta att utlänningen kommer att underlåta detta måste ändock avvísning ske utan onödigt dröjsmål. Därvid krävs enligt propositionen att mänskliga rättigheter för den återvändande nogsamt skall respekteras. Humanitära hänsynstagen krävs av myndigheterna i genomförandet av åtgärderna.

Även efter en överflyttning kommer enligt propositionen behovet av att tillgripa tvångsmedel i vissa verkställighetsärenden att kvarstå. Det gäller framför allt de utlänningar som medvetet försvårar genomförandet av verkställigheten genom att hålla sig undan. Regeringen föreslår mot bakgrund härav att Invandrarverket skall få lämna över ett avvísnings- eller utvisningsbeslut för verkställighet till polismyndigheten, om den som skall avvisas eller utvisas håller sig undan och inte kan anträffas utan polisens medverkan eller om det kan antas att tvång kommer att behövas för att genomföra verkställigheten. Ett ärende som överlämnats till en polismyndighet skall aldrig kunna återlämnas till Invandrarverket. Regeringens bedömning är att den här typen av ärenden på sikt kommer att minska genom att Invandrarverket får

huvudansvaret för verkställighetsärenden och kommer att arbeta med dessa på ett annat sätt än vad som sker i dag.

I propositionen gör regeringen den bedömningen att i de fall den avvisade eller utvisade väljer att medverka vid verkställigheten och självmant lämnar landet bör Invandrarverket arrangera resorna utifrån de individuella behov den enskilde utlänningen kan ha och på det för staten, från ekonomisk synpunkt, mest fördelaktiga sättet. I ärenden som överlämnats till en polismyndighet bör utresorna även fortsättningsvis organiseras av Kriminalvårdens transporttjänst. För de sistnämnda fallen framhålls i propositionen att denna ordning fungerat väl och inte bör ändras i de fall där tvångsåtgärder kan bli aktuella.

Regeringens förslag innebär ändringar i utlänningslagen som föreslås träda i kraft den 1 januari 1999. Beslut om avvisning eller utvisning som vid utgången av år 1998 kommit in till polismyndigheten för verkställighet men som ännu inte verkställts föreslås bli handlagda enligt äldre föreskrifter.

Motioner

I motion Sf41 yrkande 1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkas avslag på propositionen. Enligt motionärerna innebär den uppsplittring av ansvaret för verkställigheten på två myndigheter, som förslaget i praktiken innebär, en minskad effektivitet samtidigt som det inte finns något som talar för att förändringarna kommer att betyda minskat användande av tvång och ett mer humant förfarande.

Med anledning av propositionen har också väckts ett antal motionsyrkanden med anknytning till verkställighet i olika avseenden.

I motion Sf41 yrkande 5 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs – vid avslag på yrkande 1 – en begäran om en utredning med uppgift att kartlägga hur det praktiska genomförandet av verkställighet går till. Vad som skall utredas är bl.a. frågor om huruvida tvångsmedicinering förekommer eller om fiktiva språktester används för att möjliggöra utpekande av ett fiktivt hemland så att verkställighet blir möjlig.

I motion Sf42 yrkande 1 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att vid tvångsåtersändande skall medborgarvittnen från de humanitära frivilligorganisationerna delta. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att användandet av Kriminalvårdens transporttjänst ofta är en grym och kostsam hantering. Motionärerna framhåller vidare att vid tvångsvis genomförda verkställigheter används för mycket tvång, droger och våld. Dessa förhållanden bör enligt motionärerna ses över och i yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om det anförda. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att verkställighet innan dess ett avlägsnandebeslut vunnit laga kraft aldrig bör få ske. Tidsfristen för den som skall avvisas bör vidare utökas från två till fyra veckor. I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att utlänningar, så svaga av ålder eller sjukdom att de behöver eskort, inte skall kunna avvisas. Ett sådant förfarande är enligt motionärerna absurt. Vidare anför motionärerna att i dag sänds kosovoalbaner till Danmark och Tyskland, som i sin tur sänder dem vidare till Kosovo. Ett förfarande som innebär en sådan risk måste Sverige avstå från. I yrkande 10 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Ett av syftena med överförandet av ansvaret för verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut till Invandrarverket är enligt propositionen att med olika typer av insatser minska behovet av tvångsmedel vid verkställighetsåtgärder. Avsikten är att hela processen mer skall komma att handla om att förmå dem som avvisats eller utvisats att självmant lämna landet än att behöva tillgripa tvångsåtgärder. I propositionen framhålls också att det finns ett önskemål om att renodla myndigheternas ansvarsområden och att det förhållandet att bristande effektivitet och andra svårigheter kan uppkomma då olika myndigheter samverkar vid verkställighet av beslut talar för att verkställigheten bör flyttas över till Invandrarverket. Att polisen kommer att ha kvar ansvaret för vissa verkställighetsärenden förändrar enligt propositionen inte denna bedömning.

Ett överförande av verkställighetsfrågan och en fokusering på individuellt anpassade åtgärder för att på olika sätt motivera den avvisade eller utvisade att självmant medverka till ett värdigt återvändande innebär enligt regeringen att det finns goda skäl att anta att antalet utläningar som rättar sig efter myndigheternas beslut kommer att öka.

Utskottet välkomnar ett överförande av verkställighetsansvaret till Invandrarverket med dessa utgångspunkter. Utskottet tillstyrker bifall till regeringens förslag om ändring i utlänningslagen och avstyrker bifall till motion Sf41 yrkande 1.

Utskottet delar regeringens uppfattning att ett överförande av ansvaret för verkställighet till Invandrarverket kan komma att medföra att sådana verkställigheter där tvångsåtgärder behövs minskas. I vissa fall kan det dock vara befogat att använda särskilda tvångsmedel vid verkställighet. Såsom framhålls i propositionen innebär enligt utskottets mening den föreslagna ansvarsfördelningen bättre möjligheter att utveckla metoder och att upprätthålla kompetens för att avvisningar även hos polisen skall kunna ske på ett så värdigt sätt som möjligt och med användning av ett minimum av tvångsåtgärder.

Utskottet delar också regeringens uppfattning att Kriminalvårdens transporttjänst bör utnyttjas i de fall där Invandrarverket överlämnat ett ärende till polisen. Utskottet finner inte skäl att här förorda att s.k. medborgarvittnen i regel skall medverka vid tvångsvisa verkställigheter.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf41 yrkande 5 och Sf42 yrkandena 1, 3 och 16.

Invandrarverket får förordna att verkets beslut om avvisning får verkställas även om det inte vunnit laga kraft (omedelbar verkställighet), om det är uppenbart att det inte finns grund för asyl och att uppehållstillstånd inte heller skall beviljas på någon annan grund. Beslut om omedelbar verkställighet får meddelas senare än tre månader efter den första ansökan om uppehållstillstånd efter ankomsten till landet bara om synnerliga skäl talar för detta. Den som fått ett avvisningsbeslut skall lämna landet inom två veckor. Tidsfristen löper från det avlägsnandebeslutet vunnit laga kraft.

Enligt utskottets mening innebär den nuvarande regleringen om omedelbar verkställighet tillräckliga garantier för att den som ansökt om asyl inte avvi-

sas om avvisningsbeslutet i ett överklagningsförfarande kan komma att ändras. Utskottet avstyrker motion Sf42 yrkande 7.

Utskottet utgår från att de beslutande myndigheterna följer gällande lagstiftning och därvid noggrant prövar vilka eventuella hinder mot verkställighet som föreligger enligt bestämmelserna i utlänningslagen. Att bevilja uppehållstillstånd enbart på den grunden att någon behöver eskort vid en verkställighet kan enligt utskottets mening inte komma i fråga.

Utskottet avstyrker motion Sf42 yrkandena 9 och 10.

Tillståndsprovning

Propositionen

I propositionen framhålls att regeringens bedömning, som framgått ovan, är att det bör vara en prioriterad fråga att få fler personer att lämna landet självmant efter det att de fått ett beslut om avvisning eller utvisning och att användningen av tvångsåtgärder minskas. En så långt möjligt klarläggande utredning på ett tidigt stadium och ett väl motiverat beslut bör i detta avseende ha en viss betydelse och även kunna leda till att beslut i första instans i ökad utsträckning används för bedömning av utsikterna i andra instans och om ett återvändande på detta stadium är att föredra framför en förlängd process. Åtgärder i denna riktning är enligt propositionen redan vidtagna genom de ändringar i utlänningslagen som trädde i kraft den 1 januari 1997.

Enligt propositionen kan det vara önskvärt att den avvisade eller utvisade inser fördelarna med att självmant snabbt återvända till hemlandet. Myndigheterna bör därvid på ett flexibelt sätt verka för att detta sker i största möjliga utsträckning. En organiserad verksamhet som bidrar till att göra vistelsen i Sverige aktiv och meningsfull också med tanke på ett eventuellt återvändande bör kunna bidra till detta. Samverkan med frivilligorganisationer, samfund och internationella organ kan enligt propositionen vara till nytta i denna strävan.

Motioner

I motion Sf42 yrkande 11 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att en utlänning skall bli trodd och om omvänd bevisbörda. I motionen framhålls att de som inte accepterar ett avvisningsbeslut ofta inte blivit trodda eller att exempelvis deras läkarintyg inte accepterats i processen. Miljöpartiet menar att bevisbördan bör ligga på Invandrarverket eller i förekommande fall på Utlänningsnämnden. Dessutom bör principen om att "hellre fria än fälla" gälla vid beslutsfattande. Vidare framhåller motionärerna att när det gäller att fastställa en utlännings identitet genom förfrågningar hos utländska ambassader och konsulat i Sverige eller då man använder sig av kontakter med polismyndigheter i utlandet måste största möjliga diskretion råda. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande härom. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om Invandrarverkets befogenheter vid gränskontroll. Det är därvid väsentligt att inte enbart ha det effektiva asylförfarandet för ögonen

utan att personalen med sin kunskap garanterar rättssäkerheten och är lyhörd för om en person vill söka asyl. Enligt motionärerna är direktavvisningar riskabla ur rättssäkerhetssynpunkt och skall ske endast i helt klara fall. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande härom. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att om en domstol inte finner skäl att utvisa utlänningen skall inte heller Invandrarverket eller Utlänningsnämnden kunna göra det.

I motion Sf620 yrkande 1 av Kerstin-Maria Stalín m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om när en direktavvisning skall få ske. Rättssäkerheten i sådana fall kan under vissa omständigheter ifrågasättas.

Utskottets bedömning

Utskottet kan inte ställa sig bakom en processordning i utlänningsärenden där s.k. omvänd bevisbörda skulle föreligga och avstyrker motion Sf42 yrkande 11.

Att berörda myndigheter vid kontakter med ambassader och utländska polismyndigheter eller liknande iakttar diskretion i de fall det kan finnas risker för den som det frågas om, utgår utskottet från. Motion Sf42 yrkande 8 får anses tillgodosedd härmed.

På förslag av utskottet i betänkande 1997/98:SfU9 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att Invandrarverket bör få ytterligare befogenheter som syftar till ett effektivare asylförfarande vid gränskontrollen. Det framhölls i betänkandet att rättssäkerheten därvid måste garanteras. I förevarande proposition anfördes att frågan om Invandrarverkets befogenheter vid gränskontroll för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Verkets deltagande i gränskontrollverksamheten kan enligt regeringen tills vidare tillgodoses genom att verkets personal, vid behov, får förordnande som passkontrollanter. Utskottet vill framhålla att det är givet att personal i gränskontrollverksamhet är uppmärksam på om vederbörande utlänning har för avsikt att söka asyl. Att gällande lagar och förordningar därvid tillämpas på ett rättssäkert sätt är enligt utskottets mening en självklarhet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf42 yrkandena 4 och 5 samt Sf620 yrkande 1.

När domstol fattar beslut om utvisning sker detta på speciella grunder, och dessa kan inte ersätta de grunder som Invandrarverket åberopar vid utvisningsbeslut. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf42 yrkande 6.

Återvändandeprogram

Propositionen

I propositionen gör regeringen den bedömningen att avvisade eller utvisade i vissa fall bör erbjudas stöd när de återvänder till hemlandet självmant. Invandrarverket bör ges möjlighet att tillsammans med de humanitära frivilligorganisationerna och internationella organisationer utveckla formerna för ett samarbete om återvändande. Särskilt bör enligt propositionen möjligheten till ett samarbete med Internationella migrationsorganisationen (IOM) kunna

undersökas. Samarbetsavtal bör ges en flexibel form så att de kan tillgodose skilda förutsättningar och behov som de återvändande kan ha. Integrerade åtgärdsprogram som innehåller insatser även under utlännings vistelse i Sverige, under utresan och i vissa fall även under en viss tid efter ankomsten till hemlandet, bör eftersträvas. Invandrarverket bör enligt regeringen fungera som ett samverkansorgan för detta stöd.

Motioner

I motion Sf41 yrkande 3 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs – vid avslag på yrkande 1 – ett tillkännagivande om Invandrarverkets organiserade förberedelser för återvändande asylsökande som inte fått ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut. Motionärerna framhåller att det i propositionen uppges att Invandrarverket i anslutning till ett av verket fattat avvisningsbeslut skall informera om exempelvis de återvändandeprogram IOM tillhandahåller och om organiserad verksamhet som förberedelse för ett återvändande. Detta är enligt motionärerna fullständigt oacceptabelt. Motionärerna menar att tilltron till att Utlänningsnämnden prövar ett överklagande på ett objektiva och rättssäkert sätt kommer att i hög grad minska efter att Invandrarverket handlat på det föreslagna sättet.

I motion Sf42 yrkande 2 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att frivilligorganisationerna vid den avvisades återvändande till hemlandet följer upp den återvändandes situation och hjälper till vid återanpassningen. Vidare anför motionärerna att frivilligorganisationerna bör hålla sig långt borta från regeringen. Att ta emot ekonomiska bidrag från regeringen för återvändandeprojekt bör enligt motionärerna i de flesta fall vara otänkbart. I yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Utskottets bedömning

I propositionen framhålls att det finns betydande invändningar mot att ge utlänningsansökande som nekats uppehållstillstånd renodlade finansiella bidrag för att de självmant skall kunna lämna Sverige. I stället bör man i samarbete med frivilligorganisationerna och internationella organisationer som IOM erbjuda integrerade åtgärdsprogram för dem som är beredda att återvända självmant. Utskottet har inte några invändningar mot att information om sådana åtgärdsprogram ges till den som nekats uppehållstillstånd i anslutning till avlägsnandebeslutet. Utgångspunkten är att ett avlägsnandebeslut skall verkställas. Att sedan ett överklagande till Utlänningsnämnden hindrar verkställighet – förutom i de fall där det förordnats om omedelbar verkställighet – är en annan sak. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf41 yrkande 3.

Regeringens bedömning är att det i nuläget inte finns underlag för att föreslå en mer fast samverkan mellan Invandrarverket och frivilligorganisationerna. Bakgrunden till denna inställning är bland annat att en sådan samverkan skulle kunna påverka de asylsökandes syn på frivilligorganisationerna i negativ riktning. Detta gäller delvis om frivilligorganisationerna skulle ta emot ekonomiskt stöd och därmed riskera att hamna i beroendeställning. Tveksamhet har också framförts från några organisationer när det gäller att ta

emot ekonomiskt stöd för medverkan i återvändandeverksamhet. Regeringens bedömning är att Invandrarverket tillsammans med frivilligorganisationerna bör undersöka formerna för en eventuell samverkan i återvändandefrågan. I den mån dessa kontakter mynnar ut i ett förslag som omfattar stöd till frivilligorganisationerna för återvändandeprojekt bör formerna enligt regeringen för ett sådant stöd kunna regleras i samband med regeringens löpande uppföljning och styrning av Invandrarverkets verksamhet. Utskottet delar regeringens bedömningar och avstyrker bifall till motion Sf42 yrkandena 2 och 17. Att en frivilligorganisation vid den avvisades återvändande till hemlandet följer upp den återvändandes situation och hjälper till vid en återanpassning har naturligtvis utskottet inga erinringar mot.

Familjer och barn

Propositionen

I 1 kap. 1 § andra stycket utlänningslagen stadgas att i fall som rör barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.

I propositionen pekas på hur denna s.k. portalparagraf bör avspeglas i en verkställighetssituation. Vad gäller ensamkommande barn bör Invandrarverket, efter att ha försäkrat sig om att och var anhöriga finns, utse en ledsagare som kan följa barnet till hemlandet eller tredje land för att barnet där skall kunna återförenas med sina anhöriga. Enligt propositionen rör det sig om ett tiotal fall varje år. Det är vidare av vikt att i dessa fall finna former för samarbete mellan Invandrarverket och frivilligorganisationerna.

Vidare framhålls i propositionen att när det gäller avvisning av barnfamiljer är det av synnerlig vikt att beslutet motiveras på ett sådant sätt att den sökande familjen förstår skälen för beslutet. I de flesta fall behövs enligt propositionen riktade stödinsatser med ett strukturerat motivationsarbete. En avvisad familj kan också behöva stöd och hjälp vid återkomsten till hemlandet och i detta sammanhang är det enligt propositionen viktigt att samarbetet med frivilligorganisationerna utvecklas.

Motioner

I motion Sf41 yrkande 4 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs – vid avslag på yrkande 1 – ett tillkännagivande om utvärdering av utlänningslagens portalbestämmelse om hänsyn till barnets bästa. Motionärerna anför att i propositionen avslöjas en förfärande okunskap alternativt hyckleri om verkligheten när man diskuterar gömda barns situation. Det är enligt motionärerna ett oerhört svårt beslut för vem som helst, men särskilt för barnfamiljer, att gömma sig för att hålla sig undan verkställighet av ett avvisningsbeslut. Enligt motionärerna är det bra att regeringen nu genomför en utvärdering av utlänningslagens portalbestämmelse. Därvid är det viktigt att företrädare för frivilligorganisationerna och offentliga biträden får komma till tals.

Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) begär i motion Sf42 yrkande 14 ett tillkännagivande om familjesplittring. Enligt motionärerna borde ett absolut förbud

mot sådan splittring införs antingen familjen har barn eller inte. I yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om barnkonventionen. Denna konvention borde gå före behovet av en reglerad invandring. Det är väsentligt att en utvärdering görs av utlänningslagens portalbestämmelse. I yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om Dublinkonventionen. Motionärerna anför bl.a. att Sverige borde se till att barnfamiljer som kommit från ett annat EU-land eller förälder som kommer för att återförenas med familj i Sverige skall äga rätt att söka uppehållstillstånd här i landet oaktat Dublinkonventionen.

Utskottets bedömning

I propositionen anføres att en arbetsgrupp under våren 1998 tillsatts inom Utrikesdepartementet för att bl.a. utvärdera tillämpningen av portalbestämelsen. Enligt vad utskottet erfarit kommer denna rapport att redovisas inom kort. Det anförda får anses tillgodose syftet med motionerna Sf41 yrkande 4 och Sf42 yrkande 15.

Frågan om förbud mot familjesplittring genom verkställighet av ett avlägsnande beslut har flera gånger tidigare behandlats av riksdagen, senast i utskottets betänkande 1997/98:SfU9, riksdagsskrivelse 1997/98:164. Utskottet framhöll därvid att myndigheterna så långt det på dem ankommer måste försöka undvika att i samband med ett verkställighetsbeslut splittra familjer där det finns barn. Samtidigt står polismyndigheten inför stora problem när någon av familjemedlemmarna håller sig undan verkställigheten eller när hela familjen inte är möjlig att avvisa till samma land. Utskottet ansåg att samhällets intresse av att upprätthålla den reglerade invandringen måste ha företräde i sådana situationer. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion Sf42 yrkande 14.

Enligt Dublinkonventionen har varje medlemsstat rätt att med den sökandes samtycke pröva en asylansökan som framställts till den, även om prövningen inte åligger medlemsstaten. Att en sådan möjlighet föreligger pekas också på i motionen. Något uttalande från riksdagens sida är således inte påkallat. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf42 yrkande 13.

Principer för migrationspolitiken

Motioner

I motion Sf41 yrkande 2 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs – vid avslag på yrkande 1 – ett tillkännagivande om en djupgående förändring av flykting- och immigrationspolitiken. Motionärerna menar att den svenska migrationspolitiken i propositionen felaktigt påstås vara rättvis och human. Det hävdas också felaktigt i propositionen att Sverige aktivt sluter upp kring principen att nära anhöriga måste ha möjlighet att bo i samma land. Enligt motionärerna framgår det av Röda korsets rapport Rätten till familjeåterförening för anhöriga utanför kärnfamiljen (Rapportserie 1/98) att de regler som trädde i kraft den 1 januari 1997 inneburit en kraftig begränsning av beviljade tillstånd för anhöriginvandring utöver kärnfamiljen. Motionärerna anser att det är nödvändigt med en djupgående förändring av flykting- och immi-

grationspolitiken och att den till skillnad från i dag måste grundas på ett korrekt uppfyllande av Sveriges konventionsåtaganden och dessutom präglas av en solidarisk och humanitär grundsyn.

Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) uppger i motion Sf42 att regleringen av invandringen i utlänningslagen bygger på respekt för mänskliga rättigheter och den enskildes integritet. Verkligheten är enligt motionärerna inte sådan. Den reglerade invandringen har fått ett alldeles för stort utrymme i svensk migrationspolitik. I yrkande 12 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

I betänkande 1996/97:SfU5 behandlade utskottet principer för den svenska migrationspolitiken. I betänkandet anlades ett helhetsperspektiv på migrationspolitiken och fastslogs att den bör vara human, tydlig och konsekvent samt bygga på respekt för mänskliga rättigheter och internationell solidaritet och förutsättningarna i Sverige. Utskottet avstyrker motionerna Sf41 yrkande 2 och Sf42 yrkande 12.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ansvar för verkställighetsbeslut*
att riksdagen med avslag på motion 1997/98:Sf41 yrkande 1 antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529),
res. 1 (v)
2. beträffande *utredning om genomförande av verkställighet*
att riksdagen avslår motion 1997/98:Sf41 yrkande 5,
res. 2 (v, mp)
3. beträffande *tvångsåtersändande m.m.*
att riksdagen avslår motion 1997/98:Sf42 yrkandena 1, 3, 7, 9, 10 och 16,
res. 3 (mp)
4. beträffande *tillståndsprovning*
att riksdagen avslår motionerna 1997/98:Sf42 yrkandena 4–6, 8 och 11 samt 1998/99:Sf620 yrkande 1,
res. 4 (mp)
5. beträffande *Invandrarverkets organiserade förberedelser*
att riksdagen avslår motion 1997/98:Sf41 yrkande 3,
res. 5 (v, mp)
6. beträffande *frivilligorganisationer*
att riksdagen avslår motion 1997/98:Sf42 yrkandena 2 och 17,
res. 6 (mp)
7. beträffande *barnets bästa och familjesplittring*
att riksdagen avslår motionerna 1997/98:Sf41 yrkande 4 och 1997/98:Sf42 yrkandena 14 och 15,
res. 7 (v, mp)

8. beträffande *Dublkonventionen*
att riksdagen avslår motion 1997/98:Sf42 yrkande 13,
9. beträffande *principer för migrationspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1997/98:Sf41 yrkande 2 och
1997/98:Sf42 yrkande 12.

res. 8 (v, mp)

Stockholm den 12 november 1998

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Carlinge Wisberg (v), Fanny Rizell (kd), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalín (mp), Birgitta Carlsson (c) och Cecilia Magnusson (m).

Reservationer

1. Ansvar för verkställighetsbeslut (mom. 1)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut som börjar med "Ett av" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet avvisar regeringens förslag att huvudansvaret för verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut skall föras över till Statens invandrarverk. Enligt utskottets mening innebär den splittring av ansvaret för verkställigheterna mellan två myndigheter, Invandrarverket och polisen, som förslaget faktiskt innebär, en minskad effektivitet samtidigt som det inte finns något som talar för att ändringen kommer att betyda minskat användande av tvång och ett mer humant förfarande. Utskottet menar att det inte finns något som talar för att antalet utlänningar som rättar sig efter myndigheternas beslut och självmant lämnar landet kommer att öka. Anledningen till att många utlänningar inte självmant lämnar landet efter ett avvisningsbeslut är enligt utskottets uppfattning att man inte anser sig ha fått sitt ärende handlagt och bedömt på ett rättssäkert sätt och att man fruktar för att utsättas för förföljelse vid återkomsten till hemlandet. Den i propositionen föreslagna fokuseringen på individuellt anpassade åtgärder torde väga synnerligen lätt i detta sammanhang. Den uppsplittring på två myndigheter som blir den faktiska följden av förslaget innebär också enligt utskottets mening minskade effektivitetsvinster, något som också pekats på av Rikspolisstyrelsen i deras remissvar.

Med det anförda avstyrker utskottet regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen och tillstyrker motion Sf41 yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *ansvar för verkställighetsbeslut*
att riksdagen med bifall till motion 1997/98:Sf41 yrkande 1 avslår regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529),

2. Utredning om genomförande av verkställighet (mom. 2)

Ulla Hoffmann (v), Carlinge Wisberg (v) och Kerstin-Maria Stalín (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut som börjar med ”Utskottet delar” och slutar med ”och 16” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det av stor vikt att det tillsätts en utredning med uppdrag att undersöka hur verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut går till i praktiken. Åtskilliga frågor behöver i detta sammanhang få ett svar, exempelvis om det förekommer tvångsmedicinering, om svenska tjänstemän använder sig av mutor för att kunna genomföra verkställighet och om myndigheterna använder sig av helt ovetenskapliga språktester för att möjliggöra utpekandet av något hemland dit vederbörande kan sändas. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *utredning om genomförande av verkställighet*
att riksdagen med bifall till motion 1997/98:Sf41 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Tvångsåtersändande m.m. (mom. 3)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut som börjar med ”Utskottet delar” och slutar med ”och 10” bort ha följande lydelse:

Utskottet som ställt sig positivt till ett överförande av verkställighetsansvaret till Invandrarverket vill framhålla att det är utskottets förhoppning att detta får till följd att avvisningar får en mer konsekvent handläggning och att man kan komma i närheten av tydlighet, konsekvens och humanitet.

Vid tvångsvisa verkställigheter förekommer inte sällan sådana situationer att humanitetens gräns överskrids. I många fall används för mycket tvång, droger och våld. Detta är ett trauma i svensk flyktingpolitik och behöver ses över. Det är därför enligt utskottets mening lämpligt att vid tvångsvisa verkställigheter ett medborgarvittne från någon frivilligorganisation medvekar i någon form. Frivilligorganisationernas medverkan skall dock vid tvångsvisa verkställigheter inskränkas till dessa situationer.

Utskottet anser vidare att det inte bör komma i fråga att avvisa utlänningar som på grund av ålder eller sjukdom är i sådant dåligt skick att de behöver eskort under resan. I sammanhanget vill utskottet framhålla att en verkställighet aldrig bör få ske innan ett beslut vunnit laga kraft, och detta skall gälla även om ny ansökan om uppehållstillstånd ges in. Vidare bör den tidsfrist som en avvisad utlänning har för att lämna landet ökas från två till fyra veckor.

Utskottet vill också framhålla att det i dag förekommer att exempelvis kosovoalbaner sänds till Danmark eller Tyskland och att de därifrån vidare sänds till Kosovo. Detta står i strid med bestämmelserna i 8 kap. 2 och 4 §§ utlänningslagen och får inte förekomma.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *tvångsåtersändande m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1997/98:Sf42 yrkandena 1, 3, 7, 9, 10 och 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Tillståndsprovning (mom. 4)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Tillståndsprovning som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

På förslag av utskottet i betänkande 1997/98:SfU9 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att Invandrarverket bör få befogenheter vid gränskontrollen som syftar till ett effektivare asylförfarande. Utskottet vill framhålla att det är av stor vikt att personalen inte endast har det effektiva asylförfarandet för ögonen utan att personalen med sin kunskap garanterar rättssäkerheten och är lyhörd för om en utlänning vill ansöka om asyl.

Vad gäller direktavvisningar menar utskottet att sådana är riskabla ur rättssäkerhetssynpunkt och endast bör få förekomma i helt uppenbara fall. Det kan också enligt utskottets mening finnas skäl att göra en översyn av hela proceduren med direktavvisningar.

En inte ovanlig åtgärd är att myndigheterna när det gäller att fastställa en utlännings identitet gör förfrågningar hos utländska ambassader och konsulat i Sverige eller förfrågningar hos polismyndighet i utlänningsens hemland. Utskottet vill framhålla att största möjliga diskretion måste tillämpas vid sådana förfrågningar med tanke på de eventuella risker för utlänningsen som kan föreligga.

Det förekommer att en domstol, som har att ta ställning till om en utlänning som döms för brott skall utvisas ur landet, finner att så inte skall ske. I sådana fall anser utskottet att heller inte Invandrarverket eller Utlänningsnämnden skall kunna fatta beslut om utvisning.

Det förekommer ofta att utlänningar, som inte accepterar ett beslut i processen, inte blivit trodda på sitt ord eller att deras läkarintyg eller liknande

inte accepterats, och i dylika fall kan rättssäkerheten ifrågasättas. Utskottet anser mot bakgrund härav att vid process i utlänningsärenden skall det föreliggande omvänd bevisbörda.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *tillståndsprövning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1997/98:Sf42 yrkandena 4–6, 8 och 11 samt 1998/99:Sf620 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Invandrarverkets organiserade förberedelser (mom. 5)

Ulla Hoffmann (v), Carlinge Wisberg (v) och Kerstin-Maria Stalín (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Återvändandeprogram som börjar med ”I propositionen” och slutar med ”yrkande 3” bort ha följande lydelse:

I propositionen uppges att Invandrarverket i anslutning till ett av verket fattat avvisningsbeslut skall informera om exempelvis de återvändandeprogram IOM tillhandahåller och om organiserad verksamhet som förberedelse inför ett återvändande. Ett sådant förfarande finner utskottet fullständigt oacceptabelt. Om en utlänningsföretagare får sådan information innan han kanske ens hunnit överklaga beslutet till Utlänningsnämnden kommer naturligtvis tilltron till att hans ärende får en objektiv och rättssäker prövning i överinstansen att vara allvarligt rubbad. Förfaringsättet bör således över huvud taget inte få förekomma.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *Invandrarverkets organiserade förberedelser*

att riksdagen med bifall till motion 1997/98:Sf41 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Frivilligorganisationer (mom. 6)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Återvändandeprogram som börjar med ”Regeringens bedömning” och slutar med ”erinringar mot” bort ha följande lydelse:

Utskottet ser positivt på att frivilligorganisationerna vid den avvisades hemkomst följer upp hans situation. Frivilligorganisationerna bör dock akta sig för att komma i beroendeställning till regeringen. Att ta emot ekonomiskt stöd från staten för återvändandeprojekt bör enligt utskottets mening i de flesta fall vara otänkbart. Att Invandrarverket skall informera frivilligorgani-

sationerna om vådan av att hålla sig undan en verkställighet är helt oacceptabelt.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *frivilligorganisationer*
att riksdagen med bifall till motion 1997/98:Sf42 yrkandena 2 och 17
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Barnets bästa och familjesplittring (mom. 7)

Ulla Hoffmann (v), Carlinge Wisberg (v) och Kerstin-Maria Stalín (mp)
anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Familjer och barn börjar med "I propositionen" och slutar med "yrkande 14" bort ha följande lydelse:

I propositionen avslöjas en enligt utskottets mening djup okunskap om verkligheten när man diskuterar gömda barns situation. Det är ett oerhört svårt beslut för vem som helst, men särskilt för barnfamiljer, att hålla sig undan verkställighet av ett avvisningsbeslut. Ett sådant beslut fattar man inte utan att hysa en mycket stark fruktan för att bli utsatt för förföljelse i hemlandet, och beslutet tas naturligtvis utifrån den ståndpunkten att det ändå är bättre för barnet att leva en tid gömd i Sverige, med allt vad detta innebär av vånda och strapatser, jämfört med vad man förväntar sig skall inträffa i hemlandet.

Det är bra att regeringen nu kommer att utvärdera vilket genomslag den s.k. portalparagrafen i utlänningslagen fått. Detta inte minst mot bakgrund av en rapport från Invandrarverket vari konstateras att denna bestämmelse fått ett svagt genomslag. Vid utvärderingen bör representanter och offentliga biträden få komma till tals.

Enligt utskottets mening borde barnkonventionen tillämpas så att den har företräde framför behovet av att reglera invandringen.

Utskottet anser att många svåra problem skulle kunna lösas om det infördes ett förbud mot familjesplittring. Barnets rätt och väl och ve borde alltid komma i första rummet. Det bör också övervägas ett förbud mot att splittra familjer även om barn inte finns i familjen.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *barnets bästa och familjesplittring*
att riksdagen med bifall till motionerna 1997/98:Sf41 yrkande 4 och
1997/98:Sf42 yrkandena 14 och 15 som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anför,

8. Principer för migrationspolitiken (mom. 9)

Ulla Hoffmann (v), Carlinge Wisberg (v) och Kerstin-Maria Stalín (mp)
anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Principer för migrationspolitiken som börjar med "I betänkandet" och slutar med "yrkande 12" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning ges i propositionen en helt felaktig bild av den svenska migrationspolitiken. I propositionen uppges också att den är rättvis och human och att Sverige aktivt sluter upp kring principen om att nära anhöriga måste ha möjlighet att bo i samma land. Röda korset har i rapporten Rätten till familjeåterförening för anhöriga utanför kärnfamiljen konstaterat att de regler som härvidlag trädde i kraft den 1 januari 1997 inneburit en kraftig begränsning av beviljade tillstånd för anhöriginvandring utöver kärnfamiljen. Följden av lagstiftningen har blivit att det finns åtskilliga gamla föräldrar, framför allt änkor, ensamma kvar i sitt hemland eller i tredje land, utan möjlighet till försörjning och som nu inte har möjlighet att återförenas med sina anhöriga i Sverige. I en rapport från Invandrarverket har gjorts en praxisgenomgång när det gäller den s.k. portalparagrafens tillämpning vari det med stor tydlighet framgår att denna bestämmelse knappast alls tillämpas utanför det renodlat humanitära området. Enligt utskottets mening finns det all anledning till en djupgående förändring av den svenska flykting- och immigrationspolitiken.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *principer för migrationspolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1997/98:Sf41 yrkande 2 och med anledning av motion 1997/98:Sf42 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Dublinkonventionen (mom. 8)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

Dublinkonventionens bestämmelser medger att varje medlemsstat har rätt att med den sökandes samtycke pröva en asylansökan även om prövningen inte åligger staten enligt konventionen. Enligt min uppfattning används denna möjlighet mycket sparsamt. För att undvika familjesplittring och göra det möjligt för familjer att återförenas här i landet måste Sverige i sådana situationer ha som praxis att pröva en asylansökan. Jag anser att Dublinkonventionen då tolkas på rätt sätt.

2. Principer för migrationspolitiken (mom. 9)

Bo Könberg (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna har inga invändningar mot de konkreta förslagen i propositionen. Till betänkandet har dock fogats reservationer som gäller vidare frågor. Folkpartiet liberalernas syn på flyktingpolitiken i allmänhet

utvecklas i motionen 1998/99:Sf632 Mänskligare flyktingpolitik från den allmänna motionstiden i höst. I den framför vi bland annat följande.

Utgångspunkten för en mänsklig flyktingpolitik måste vara att respekten för de mänskliga rättigheterna hävdas internationellt. Om människors rätt kränks, är det omvärldens skyldighet att erbjuda en fristad för dem som begär skydd undan förföljelse. Världens länder har ett gemensamt ansvar för att alla flyktingar ges ett människovärdigt mottagande.

Genèvekonventionen är otillräcklig som skydd och det behövs en ny kompletterande konvention som ger skydd t.ex. i massflyktsituationer. Inom EU måste länderna ta sitt ansvar och flyktingpolitiken präglas av humanism.

Den flyktingpolitik riksdagen tog beslut om 1996 och som Folkpartiet tog avstånd från har visat sig leda i helt fel riktning. Färre människor med goda asylskäl får nu uppehållstillstånd i Sverige. Reglerna för anhöriginvandring leder i dag till att många familjer lever splittrade. Reglerna måste förbättras. Rättstryggheten vid avslag på ansökningar om uppehållstillstånd måste också förbättras. Nya omständigheter som exempelvis att man fått fram ett pass måste kunna prövas. Utlänningsnämnden bör läggas ned och ersättas med ett civilrättsligt processförfarande.

Hösten 1996 valde regeringen att inte följa vårt förslag om att FN:s barnkonvention skall arbetas in i den svenska flyktinglagstiftningen på samma sätt som Genèvekonventionen arbetats in i utlänningslagen. Detta är synnerligen olyckligt och vi fortsätter därför att driva denna fråga. Vi vill också avveckla det tillfälliga uppehållstillståndet och återinföra flyktinglika skäl. De flyktingar som utsatts för tortyr eller andra svåra krigshändelser måste få kvalificerad hjälp för de hälsoproblem som kan bli följderna av upplevelserna.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	2
Motioner väckta med anledning av propositionen.....	2
Motion väckt under den allmänna motionstiden 1998	3
Utskottet	3
Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut	3
Nuvarande ordning.....	3
Propositionen	5
Motioner.....	6
Utskottets bedömning.....	7
Tillståndsprövning	8
Propositionen	8
Motioner.....	8
Utskottets bedömning.....	9
Återvändandeprogram.....	9
Propositionen	9
Motioner.....	10
Utskottets bedömning.....	10
Familjer och barn	11
Propositionen	11
Motioner.....	11
Utskottets bedömning.....	12
Principer för migrationspolitiken	12
Motioner.....	12
Utskottets bedömning.....	13
Hemställan	13
Reservationer	14
1. Ansvar för verkställighetsbeslut (mom. 1).....	14
2. Utredning om genomförande av verkställighet (mom. 2)	15
3. Tvångsåtersändande m.m. (mom. 3).....	15
4. Tillståndsprövning (mom. 4).....	16
5. Invandrarverkets organiserade förberedelser (mom. 5).....	17
6. Frivilligorganisationer (mom. 6).....	17
7. Barnets bästa och familjesplittring (mom. 7).....	18
8. Principer för migrationspolitiken (mom. 9)	18
Särskilda yttranden.....	19
1. Dublinkonventionen (mom. 8).....	19
2. Principer för migrationspolitiken (mom. 9)	19
Bilaga: Propositionens lagförslag	21